

Volimo enotno

Obračun petletnega upravljanja krščanske demokracije v občinah Beneške Slovenije, Režije in Kanalske doline ne moremo reči, da je zadovoljiv. Obljube, ki so nam jih dajali pred petimi leti, niso bile izpolnjene. Naši ljudje so morali še kar naprej odhajati po svetu s trebuhom za kruhom, ker niso ničesar ukrenili, da bi jim poskrbeli delo na domačih tleh ali vsaj v neposredni bližini. Posledica tega je seveda prazen slovenski vasi in torej krčenje slovenskega prebivalstva v videmski pokrajini, kar jasno kaže, da bo treba pri nas marsikaj ukreniti, da bi ne izgubila slovenska narodna manjšina.

Kot vemo, so v Beneški Sloveniji vse občine v rokah krščanske demokracije. Ta stranka se torej v tem obdobju ni prav nič trudila, da ne bi naše slovenske vasi propadle tako ekonomsko kot narodno. Še vedno, kljub številnim obljubam, nam ni bila priznana nobena pravica kot pripadnikom slovenske manjšine. Še danes ne morejo naši otroci obiskovati šol v svojem materinem jeziku, in žal, tudi slovenska beseda je prisotna samo v tisti cerkvi, kjer so duhovniki domačini. V vseh občinskih uradih je pa slovenščina seveda še bolj postavljena v kot.

Dne 7. junija bodo zopet volitve za obnovo občinskih uprav. V tem trenutku še ne vemo koliko strank bo postavilo svoje kandidatne liste v naših občinah; ponekod bodo postavili dve, tri ali morda celo več. Ljudje bodo torej z lahkoto zbirali svoje bodoče upravnike. Škoda, da ne bo tokrat nobene domače slovenske liste, kakršne imajo Slovenci na Tržaškem in Goriškem. Sedaj, ko se čuti na vseh področjih Beneške Slovenije, Režije, in Kanalske doline pozitivno narodnostno prebujenje, bi takšne liste prav gotovo žele uspehe. Ker pa takšnih list ne bo, je prav, da se Slovenci videmske pokrajine zavemo samih sebe, da pozabimo na različne strankarske pripadnosti in da zato enotno volimo take kandidate, ki bodo imeli več razumevanja in poslušala za reševanje nacionalnih in ekonomskih problemov naše slovenske skupnosti, ker bomo v prvi vrsti prav potom njih mogli uveljaviti vse naše zahteve, izpričati, da smo Slovenci in doseči v Italiji, kjer nam demokratična ustava zagotavlja vse pravice, uspeh.

Provincionalne in komunalne volitve

Slovenci v videmski pokrajini imamo možnost, da si izvolimo svojega zastopnika v provincialno upravo, ki bo letos imela 30 svetovalcev - V komunske uprave, kjer žive Slovenci, bi morali izvoliti 195 svetovalcev - Samo v Trbižu se bo glasovalo s proporcionalnim sistemom

Kamot tri tedne nas loči od volitev za obnovo provincialne in občinskih uprav, medtem ko bodo v štirinajstih deželah Italije volili prvokrat tudi za regionalno upravo. Dežele Furlanija-Juljske Benečije, Trentinsko-Podladije, Val d'Aosta, Sicilija in Sardinija, ki so dežele s posebnim statutom, so že glasovale vsaka v svojem času za svoje deželne uprave.

V videmski pokrajini bomo morali izvoliti 30 provincialnih svetovalcev. Pri zadnjih volitvah, leta 1964, je bilo izvoljenih 36 svetovalcev, letos pa se je število skrčilo, ker je odpadlo 256.000 prebivalcev na novoustanovljeno pordenonsko provinco, ki si bo tokrat prvič izvolila svojo provincialno upravo.

Volitve se bodo vršile na podlagi zadnjega ljudskega štetja iz leta 1961. Videmska pokrajina, kamor spadajo tudi Beneška Slovenija, Režija in Kanalska dolina šteje 524.000 prebivalcev. Potemtakem pride torej na vsakih 17.000 prebivalcev en provincialni svetovalec. Če upoštevamo koliko ljudi je vpisanih v volilnih seznamih in koliko jih je odsotnih zaradi dela po svetu in ki se prav gotovo ne bodo odzvali volitvam, lahko računamo, da bo potrebno za izvolitev vsakega provincialnega svetovalca v naši provinci okoli 12.000 glasov.

Tako pa ni v drugih provinciah. Na Goriškem, na primer, kjer je 142.000 prebivalcev in sestavlja provincialni svet zato le 24 svetovalcev, pride izvoljen en svetovalec na vsakih 6.000 prebivalcev in zato tudi zadostuje samo 2500 do 3000 glasov za izvolitev enega provincialnega zastopnika.

Čeravno je potrebno v videmski pokrajini veliko število glasov za izvolitev enega provincialnega svetovalca, imamo beneški Slovenci, posebno tisti v šempeterskem volilnem okrožju, možnost, da izvolimo svojega zastopnika.

Slovenci videmske pokrajine bodo volili v šestih volilnih okrožjih in sicer v volilnem okrožju Ponteba oni iz Kanalske doline in Režije; v Huminu občina Gorjani; v Tarčentu (Centa) občina Brdo v Terski dolini, Neme in Tipana; v Povoletto občina Ahten, Fojda in Tavorjana; v Čedadu občina Prapotno; v volilnem okrožju Šempeter pa občine Špeter, Podbonesec, Sovodnje, Srednje, Sv. Lenart, Grmek in Dreka.

Za občinske volitve bodo Slovenci, živeči na strnjem narodnem ozemlju videmske province, glasovali v 18 občinah. Ena občina namreč odpade, in to je Tavorjana pri Čedadu, ker tej poteče mandatna doba šele prihodnje leto.

Z ozirom na število prebivalstva posameznih občin bi morali na področju Beneške Slovenije, Režije in Kanalske doline izvoliti vsega skupaj 195 občinskih svetovalcev in sicer po 20 svetovalcev v občinah Trbiž, Ponteba, Neme, Fojda in Podbonesec; po 15 svetovalcev pa v občinah Naborjet-Ovčja ves, Režija, Gorjani, Brdo v Terski dolini, Tipana, Ahten, Prapotno, Šempeter, Sovodnje, Dreka, Grmek, Srednje, Sv. Lenart.

V vseh zgoraj navedenih občinah, razen v Trbižu, se bo volilo z večinskim ali plurinominalnim sistemom, to se pravi, da lahko vsak volivec glasuje za 12 kandidatov, kjer morajo izvoliti 15 svetovalcev in 16, kjer jih morajo izvoliti 20. V Trbižu pa bodo volili s čistim proporcionalnim sistemom, ker šteje ta občina več kot 5000 prebivalcev. V tej občini se more dati glas sa-

mo stranki, dočim v drugih občinah, ki volijo s plurinominalnim sistemom, volivec lahko izbira kandidate iz vseh list od enega do 12 odnosno 16.

Pri zadnjih volitvah je v petnajstih občinah, kjer žive Slovenci, in sicer v Režiji, Gorjanih, Brdu v Terski dolini, Nemah, Ahtnu, Fojdi, Prapotnem, Tipani, Šempetru, Podbonescu, Sovodnjah, Dreki, Grmeku, Srednjem in Sv. Lenartu dobila večino krščanska demokracija, v Srednjem je dobila večino socialdemokratska stranka (PSDI), v Pontebi koalicija levih strank PSDI, PSI, KPI in PSIUP, medtem ko je v Naborjetu-Ovčji vesi dobila večino lokalna nestrankska lista; v Trbižu, kjer so volili s proporcionalnim sistemom, je dobila večino koalicija levega centra (od 20 izvoljenih svetovalcev

jih je imela 9 krščanska demokracija, 3 socialisti in 3 socialdemokrati).

Nobenega smisla nima naprej napovedovati izida sedanjih upravnih volitev, kajti praksa kaže, da so prav pri volitvah presenečenja. Napo-

vedi so zato tvegane. Naj bo tako ali drugače, možnosti za izvolitev slovenskih kandidatov v provincialni svet so. O občinskih seveda ne bomo govorili, saj so kandidati predloženih list skoraj vsi domačini in torej vsi Slovenci.

DEŽELNI SVET FURLANIJE JULJSKE BENEČIJE

Resolucija komunističnih poslancev

Komunistični poslanci Rinaldo Baracetti iz Vidma, Dušan Lovriha iz Doline pri Trstu, Antonio Moschioni iz Buttrina in Pascolat iz Ogleja so 30. aprila 1970 predložili predsedniku deželnega sveta Furlanije-Juljske Benečije resolucijo, ki jo tu v celoti objavljamo v originalnem jeziku, da bo moglo čim več ljudi zvedeti za poslance, ki se zares zavzemajo za ekonomski, socialni in kulturni obstoj slovenske narodne manjšine v videmski pokrajini:

« I sottoscritti Consiglieri, avendo presente il Memoriale consegnato il 10 ottobre 1969 al Presidente della Giunta regionale da una qualificata ed unitaria delegazione di sloveni della Provincia di Udine contenente precise richieste alla Regione ed allo Stato in ordine all'avvio di una politica di pieno riconoscimento dei diritti nazionali di quella minoranza e di validi interventi per la rinascita economica e sociale delle Valli del Natisone, della Val del Torre e della Val Canale; considerando che la successiva risposta data sull'argomento dalla Giunta regionale ad interrogazioni consiliari, non corrisponde alla manifestazione di una chiara volontà politica della Giunta medesima tesa a sostenere con interventi regionali diretti e verso gli organi dello Stato la piena valorizzazione dei diritti nazionali degli sloveni residenti in Provincia di Udine, si pregiano presentare all'attenzione del Consiglio regionale la seguente mozione:

Il Consiglio regionale, nel pieno rispetto dello spirito e della lettera dell'art. 6 della Costituzione e dell'art. 3 dello Statuto speciale di autonomia ed avendo presente la base democratica ed antifascista su cui è sorto lo Stato repubblicano che impongono di riparare ai gravi danni commessi nei confronti dei diritti nazionali dei cittadini italiani di lingua slovena residenti nella Provincia di Udine,

impegna la Giunta regionale

ad agire, anche nei confronti dello Stato, per il pieno riconoscimento dell'esistenza e dei diritti della minoranza nazionale slovena della Provincia di Udine, partendo dal principio che lo Stato e l'Ente Regione devono avere una uniforme politica per le popolazioni slovene conviventi in tutto il territorio del Friuli-Venezia Giulia;

ad intervenire per lo sviluppo e la valorizzazione della lingua, della cultura e delle tradizioni della popolazione slovena della Provincia di Udine;

a concretizzare a breve scadenza gli impegni già assunti dall'Amministrazione regionale per validi interventi di carattere globale dell'Ente regione, della Friulia, dell'Esag e dell'Esa atti ad avviare nei fatti la rinascita economica e sociale delle Valli del Natisone, della Val del Torre, della Val Canale, quale difesa, anche su tale terreno, di quella caratterizzata ed omogenea comunità etnica dai gravi fenomeni di spopolamento e di emigrazione forzata in atto; ad assicurare che la toponomastica delle località slovene sia riportata alla sua verace origine slovena;

a promuovere il sorgere di una Comunità intercomunale tra le rappresentanze pubbliche del comprensorio delle Prealpi Giulie perché quelle popolazioni possano affrontare autonomamente i loro problemi comuni di carattere amministrativo, economico, sociale, etnico e culturale ».

Vas Brezje (Montemaggiore) v tipanskem komunu

25-LETNICA PRVE SLOVENSKE NARODNE VLADE

Veličastne proslave v Ajdovščini

Dne 3. maja je bil v Ajdovščini velik praznik ob proslavi 25. obletnice ustanovitve prve slovenske narodne vlade, katerega se je udeležilo deset tisoče ljudi iz vse Slovenije in iz zamejstva. V isti dvorani, kjer je bila ustanovljena prva slovenska narodna vlada, je bila skupna seja vlade SR Slovenije in občinske skupščine Ajdovščine. Občinska skupščina Ajdovščina je ob tej priliki izročila listino o častnem občanstvu še živečim članom prve slovenske vlade in članom predsedstva Slovenskega narodnega osvobodilnega sveta. Slavnostni seji je sledilo množično zborovanje na Policah nad Ajdovščino, kjer se je tudi zbrala izredno velika množica ljudi. Med njimi so bili tudi predsednik jugoslovanske vlade Mitja Ribičič, najvišji predstavniki političnega in družbenega življenja Slovenije ter zastopniki tržaških, goriških in beneških Slovencev.

Na slavnostni seji je govoril predsednik vlade SR Slovenije Stane Kavčič, ki je orisal pomen ustanovitve prve slovenske narodne vlade, ki je med drugim povedal, da je bila ustanovitev prve vlade zaključni del boja Slovencev za lastni narodni obstoj. Iz tega boja je zrasla namreč nova stavba slovenske družbe in hkrati z njo je prišlo tudi

do preporoda narodnega značaja in družbenih odnosov v Sloveniji. Govorec o zgodovinskih dogodkih pred četrto stoletje, je predsednik Kavčič naglasil, da v enem najbolj usodnih dogodkov moderne zgodovine Slovenci niso bili narod zamudnikov, marveč so se pokazali dovolj tvorini, dovolj samoiniciativni, pogumni in dalekovidni, da so v tej težki preizkušnji narodov in držav, v tej težki preizkušnji človeškega duha premagali svojo hlapčevsko preteklost ter našli sebe in svojo bodočnost.

Dr. Marjan Breclj, podpredsednik prve slovenske narodne vlade, pa je v svojem govoru poudaril velik delež, ki ga je prispevalo primorsko ljudstvo k zmagi ljudske revolucije. Podčrtal je pomen sodelovanja slovenskih in italijanskih protifašistov, ki je bilo dokaz resnične demokratičnosti in internacionalističnega značaja osvobodilnega gibanja. S tako skupno borbo so bili postavljeni temelji poveljnemu mirnemu sožitju med Jugoslavijo in Italijo. Ob zaključku svojega govora pa je še poudaril, da je do sedanjih dobrih sosedskih odnosov privedel tudi velik prispevek obeh narodnih manjšin - slovenska v Italiji in italijanska v Jugoslaviji.

Spet kri na naših cestah

Pri prometnih nesrečah so izgubili življenje Sergio Dreščič iz Dreke, Klavdio Qualizza iz Sredenj, Celio Tardarossa iz Podbonesca in njegova zaročenka iz Vidma ter Anamarija Tomasino iz Brezej pri Tipani in več drugih

Ne samo Nadiško in Krnahtsko dolino, ampak vso Furlanijo so zelo pretresle prometne nesreče, ki so terjale toliko smrtnih žrtev iz naših krajev, več pa je bilo tudi ranjenih. Tri najhujše nesreče so se dogodile v manj kot 48 urah, kjer so izgubili življenje 19-letni Sergio Dreščič, sin dreškega poštarja, a stanujoč v Čedadu, 17-letni Klavdio Qualizza iz Sredenj, stanujoč v Čedadu, 23-letni Celio Tardarossa iz Ofjana pri Podbonescu in njegova 23-letna zaročenka iz Paderna pri Vidmu ter 13-letna Anamarija iz Brezej v tipankem komunu.

Prva nesreča se je dogodila v soboto, dne 9. maja, v predmestju Vidma. Štirje mladi fantje: Sergio Dreščič, Klavdio Qualizza in še dva mlada Furlana so se odpeljali vsi veseli tistega popoldneja proti Vidmu, od koder se pa nista kar dva več vrnila živa. V ulici Palmano-va se je njihov avtomobil Fiat 500 zaletel z vso brzino v ograjo ob nekem jarku, kjer po navadi teče voda, in se zagostil med stlačeno železje porušene ograje in zid bližnje hiše. Stanovalci, ki so zaslišali strašen pok in sunek, so takoj skočili na plan, kjer so zagledali strašen prizor: ves zmečkan avtomobil, na asfaltu pa štirje mladeniči v mlaki krvi. Dreščič je dobil tako hude poškodbe, da je izdihnil že na licu mesta, Qualizza pa kakšno uro po prevozu v videmsko bolnico, ostala dva pa sta dobila zelo hude poškodbe.

Druga huda nesreča se je pripetila naslednjega dne v Remanzacu, v nedeljo popoldne. Pri tej nesreči sta izgubila življenje 23-letni Celio Tardarossa iz Ofjana pri Podbonescu in njegova 23-letna zaročenka Marina Marino. Poročiti bi se morala koncem tega meseca. Pri tej nesreči so ostali hudo poškodovani tudi sestra Tardarossija, ki stanuje v Vidmu, in njena 7-letna hčerka, v drugem avtomobilu, ki se je vanj zaletel, pa 23-letni Adelino Vasti iz Tojana pri Tavorjani.

REZIJA

Umrli je Jožef Letič iz Stolbice

Vse je globoko prizadela žalostna vest o nagli smrti Jožefa Letiča doma iz Stolbice, ki je bil star komaj 54 let. Bil je izredno delaven človek in lahko rečemo, da je obšel pol sveta, saj je bil za kruhom celo v daljni Avstraliji. Sedaj, ko se je za stalno vrnil v svoj rodni kraj, je odprl malo trgovnico, da bi bolj brez skrbi

Najhujša prometna nesreča pa se je dogodila v ponedeljek popoldne, dne 11. maja in sicer v predmestju Tržizma. Tu je izgubilo življenje v enem samem trenutku kar šest deklic in njihova učiteljica. Med temi so bile tudi 12-letna Anamarija Tomasino iz Brezej pri Tipani, 13-letna Giovanna Bottussi iz Fornalis pri Čedadu,

12-letna Lucijana Tonut iz Sovodenj pri Gorici in druge.

Deklice, vse stare od 12 do 13 let, gojenke inštituta »Santa Maria« v Tržizmu, so korakale ena za drugo s svojo učiteljico ob robu komunske ceste, ki vodi iz Tržizma v Cento. Kar naenkrat je prav blizu skupine gojenk prehitel nek vojaški

Sergio Dreščič in Klavdio Qualizza, ki sta izgubila življenje pri prometni nesreči v Vidmu

IZ NADIŠKE DOLINE

Mali obmejni promet meseca aprila

Zaradi izredno slabega vremena je bilo pretekli mesec nekaj manj prometa skozi obmejne prehode v naših krajih kot običajno; za beležili so jih namreč samo 87.391. Z obmejno propustnico je prekoračilo mejo 65.279 italijanskih državljanov in 21.563 jugoslovanskih, z dvolastniško izkaznico pa 549 z obeh strani. Skozi posamezne obmejne prehode pa je bilo takole gibanje: v Stupci je bilo 84.452 prehodov, v Učej 598, na Mostu na Nadiži v tipanskem komunu 376, na Mostu Mišček 655, na Mostu Klinec 200, v Polavi pri Čepleskih v sovodenjskem komunu 779, v Robediških 246, v Solarjih pri Dreki pa jih je bilo 85.

Tudi s potnim listom je bilo nekaj manj potnikov meseca aprila. V Stupci je prešlo mejo 131.503 potnikov in sicer 106.902 italijanskih državljanov in 24.601 jugoslovanskih in drugih.

SV. LENART

Deželni prispevek za ureditev cest

Te dni je deželno prisodništvo za kmetijstvo sporočilo, da je bilo na podlagi zakona 23 nakazanih 30 milijonov lir za ureditev cest v šenlenarškem komunu. Upamo, da bodo najprvo popravili hribovske, ker so te najbolj potrebne popravila in ki najdlje čakajo, da pridejo na vrsto.

Gozdni požar

Prve dni maja je prišlo v gozdu v kraju Vajnica do precej hudega gozdnega požara, ki se je razširil tudi na bližnji hrib Špik pri Klenjah v špeterskem komunu. Plameni so zajeli okoli dva hektarja gozda. Na srečo so ogenj s pomočjo domačinov in karabinerjev kmalu pogasili in tako preprečili še večjo škodo.

ŠPETER

Nesreča pri delu

V čedadsko bolnico so morali peljati 60 letnega Emila Černojo iz Gorenjega Brnasa, ker je pri skladanju peska s kamjona tako

kamion avtomobil Fiat 1100 ki ga je upravljal 46-letni zidar Guido Mattighello iz Brda v Terski dolini, stanujoč v Vidmu in zadel ob pesto (os pri kolesu), kar je bilo dovolj, da ga je zaneslo v stran in kamion je zavozil naravnost na uboge deklice.

V manj kot 48 urah toliko krvi na naših cestah, koliko mladih življenj je prenehalo biti, koliko solza! Ljudje so onemeli in s trahom obračajo časopise, v katerih piše o tolikih in tolikih nesrečah doma in po svetu. Bliža se poletje, ceste bodo še bolj natrpane nepredvidnih voznikov, ki se jim bo mudilo priti bogve kam. Pomislimo, ko potujemo po cesti, kolikšno tragedijo lahko povzroči ena sama nepredvidna kretnja.

nerodno stopil, da si je zlomil levo nogo. Ozdravil bo v treh tednih.

ČEDAD

Licitacija za prodajo goveje živine

Licitacija za prodajo goveje živine, ki jo je organizirala lokalna kmečka zveza s sodelovanjem pokrajinske kmečke zveze in pokrajinskim inšpektoratom za kmetijstvo, je tudi to pot izredno dobro uspela, saj so zaključili kar za 17 milijonov lir kupčij s prodajo 80 glav živine. Živinorejci Nadiške doline, kakor tudi furlanske ravnine, si žele še več takšnih pobud.

IZ IDRIJSKE DOLINE

Ureditev dveh cest

Deželni odbor je pretekli teden sporočil našemu županu, da je odobril načrt za dokončno ureditev ceste, ki vodi iz Kosonov v Prepotišče in tudi za ono, ki vodi v Kodromace. Dežela bo dala za dograditev teh dveh cest 6 milijonov lir prispevka in sicer na podlagi zakona o pomoči zaostalim hribovskim krajem in na podlagi deželnega zakona št. 18 iz leta 1965.

Poroka

Poročila se je naša vaščanka Alida Paravan z mehanikom Frankom Blazičem iz Čedada. Prijatelji jima želijo dosti sreče in zadovoljstva na skupni življenjski poti.

IZ KANALSKE DOLINE

Pokrili bodo trbiški trg

Dežela bo v ta namen prispevala 50 milijonov lir
Uredili bodo tudi parkirni prostor

Trbiški trg, ki je posebno znan ljudem iz sosednje Gorenjske in Koroške, bodo končno uredili in kupčije bodo teklo bolj gladko tudi v mrzlih in deževnih dneh. Deželni organi so namreč dodelili 50 milijonov lir, da bodo tržnico, kjer je danes postavljenih okoli 100 stojnic na prostem, pokrili.

Trbiški trg, kot znano, obiskuje dnevno na stotine tujih turistov in je zaradi svoje karakteristike, lahko rečemo, edini v naši deželi in zato predstavlja turistično atrakcijo tako lokalnega kot deželnega interesa. Trg je vse leto dobro založen z vsemi mogočimi artikli in dobi človek celo vtis, da je v Šanghaju, če se malo dlje zadržimo med prodajalci. Tu znajo postreči tujce v vseh mogočih jezikih. Mimogrede naj omenimo, da nekateri govorijo tudi rezijansko narečje. Nekaj Rezijanov ima namreč v Trbižu že dosti let svoje trgovine s sadjem in zelenjavo in tudi z mešanim blagom.

Zdi se nam zato prav, da je dežela dala lep prispevek za ureditev trbiškega trga na tromeji, ki ne bo samo gospodarskega, ampak tudi turističnega pomena za vso našo deželo. Ob tej priliki bodo med drugim uredili tudi parkirni prostor, katerega sedaj v Trbižu zelo pogrešajo.

Sestanek športnih ribičev Kanalske doline

Na občinskem sedežu v Trbižu se je pred dnevi vršil sestanek športnih ribičev Kanalske doline. Ob tej priliki je sedanji predsednik Zveze tudi poročal o dosedanjem delu in povedal prisotnim, da stopa ta ustanova letos že v deseto leto svojega obstoja. Spomnili so se tudi umrlih tovarišev v tem obdobju in nazadnje razpravljali tudi o bodočem delu. V letošnjem programu imajo namreč načrt, da znatno obogate vode Belpoških jezer in bodo v ta namen zasejali več tisoč mladih postrvi. Ob zaključku zasedanja so izvolili tudi novo vodstvo. Za predsednika Zveze so ponovno izvolili Pietra Piovesana, za direktorja rezerve je bil izvoljen Lino D'Olif, za člana upravnega odbora Romeo Di Giusto in Nino Piantadosi, za tajnika Franco Teot, za revizorje računov pa sta bila izvoljena Aurelio Compassi in Andrea Paganin.

Deželni odbornik za delo obiskal rabeljske rudarje

Deželni odbornik za delo Stopper je pretekli teden na povabilo trbiškega župana prišel v Rabelj, kjer se je udeležil sestanka rudarjev. Razpravljali so o zelo važnih vprašanjih, kot so stanovanje, javna dela, dejavnost rudnika v prihodnosti, nova lekarna itd. Rudarji so tudi zahtevali, naj bi dežela začela ugotavljati, ko-

likšne so še plasti v rudniku. Širijo se namreč govorice, da je rudnik skoraj izčrpan oziroma da bodo lahko kopali rudo še kakšnih pet ali šest let, rudarji pa menijo, da so ležišča rude še bogata. Deželni odbornik je prisotnim obljubil, da se bo dežela zanimala za to vprašanje. Sestanka so se udeležili tudi člani rudniške notranje komisije.

Uredili bodo tudi cesto Ukve - Ovčja ves

Končno bodo prebivalci Ovčje vasi vendar uslišani. Te dni so namreč prejeli sporočilo, da bo dežela financirala vse stroške za ureditev turistične ceste Zajzera, ki veže Ukve in Ovčjo ves. To delo bo stalo okoli 120 milijonov lir. Do te odločitve pa morda ne bi prišlo letos, če ne bi ljudje zagrozili, da bodo zavrnili vse volilne pozivnice. Cesta, ki jo bodo tudi asfaltirali, je dolga okoli osem kilometrov in je velikega turističnega pomena.

NABORJET

Nagla smrt

Pretekli teden je umrl nagla smrti domačin 79-letni Nikolaj Scherling. Bil je poznan daleč naokoli, ker je bil svoj čas župan, občinski svetovalec in tudi predsednik sosednega konzorcija. Njegovega pogreba se je udeležila velika množica ljudi tudi iz okoliških vasi in iz Trbiža.

IZPOD KOLOVRATA

Praznik drevja v Krasu

Pred nedavnim so v Krasu priredili praznik drevja, katerega so se udeležili vsi šolski otroci dreškega komuna, šolski nadzornik, župan, domači župnik in drugi. Šolarji so ob tej priliki zasadili kakšnih 200 drevesc in peli pesmi.

Prometna nesreča

Viktor Trušnjak, ki stanuje v Pordenonu, a je doma iz naše vasi, se je zvrnil z motorja in pri padcu dobil več poškodb po glavi in ramenih. Prepeljati so ga morali v čedadsko bolnico, kjer bo ozdravil, če ne nastopijo komplikacije, v treh tednih.

Smrtna kosa

Pred nedavnim je umrla Scuderin Giustina, Benjova po domače, doma iz Trinkov in Jožef Jurman iz Kraja. Ta zadnji je umrl v Franciji. Pred njimi pa so umrli še teli naši vaščani: 82-letni Anton Jurman iz Lombaja, 81-letni Peter Dugaro iz Debenja, 75-letni Štefan Trinko tudi iz Debenja, 83-letni Zvan Rutar iz Ključarjev (Brega), 78-letna Vigia Gus, Strnadova po domače, iz Obrankov, 55-letni Jožef Drescig-Borgar iz Debenja in 83-letna Antonija Musetig, Blascova po domače, doma iz Obrankov.

VIDEMSKA POKRAJINA IMA NAJDAJLJŠE KULTURNE STIKE S SLOVENIJO

Kulturno sodelovanje med Slovenijo in Furlanijo - Julijsko krajino

Z deželo Furlanijo-Julijsko Krajino razvija Slovenija posebno dobre kulturne stike, ki se iz leta v leto po obsegu večajo in postajajo čedalje bolj kvalitetni, pestrejši in bogatejši.

Sodelovanje med Slovenijo in našo deželo je sicer mlajšega datuma kot sodelovanje med Slovenijo in avstrijsko Koroško. Vse to je bilo namreč odvisno od političnih odnosov med Italijo in Jugoslavijo, ki so se pač na neposredni meji zaradi različnih dejavnikov kazali v veliko ostrejši luči kot v odnosih z ostalo Italijo. Z razreševanjem številnih, v preteklosti spornih problemov med Italijo in Jugoslavijo, še posebej pa z navezavo neposrednih stikov med predstavniki kulturnih forumov obeh dežel kakor tudi s čedalje tesnejšim, neposrednim sodelovanjem italijanskih in slovenskih kulturnih ustanov, društev in posameznikov so nastajali pogoji in možnosti za načrtno dogovarjanje kulturne zamenjave med obema deželama, ki je dosegla v lanskem letu svoj največji obseg.

Dejstvo je, da ima vsaka pokrajina v okviru dežele Furlanije-Julijske krajine svoj specifičen odnos do kulturnega sodelovanja s socialistično republiko Slovenijo. Ta odnos se kaže kot rezultat notranjih političnih odnosov v pokrajini sami, s pogledi na pomen kulturne zamenjave kot tudi z lastnimi možnostmi sleherne pokrajine posebej. Zanimivo pri vsem tem je dejstvo, da je sodelovanje Slovenije najdaljše doslej prav z videmsko pokrajino, ki se je bilo začelo pred leti z recipročnim gostovanjem filharmoničnih ansamblov in reproduktivnih umetnikov v Vidmu, s prirejanjem likovnih razstav, z idejo o izdaji skupne revije (Koroška-Furlanija - Slovenija) itd. To nedvomno potrjuje spoznanje, da si želi videmska pokrajina s samostojno kulturno politiko do Slovenije utrditi Videm kot pomembno avtonomno kulturno središče, kar je vsekakor prestižnega pomena za našo pokrajino.

Slovensko kulturno sodelovanje z italijanskimi ustanovami v Gorici izhaja predvsem iz dejstva, da Go-

rica nima pomembnejših kulturnih ustanov, ki bi bile nosilke medsebojnega sodelovanja. Zato se Slovenija tukaj udeležuje v glavnem prireditvah z mednarodnim obelježjem: mednarodnega pevskega tekmovanja Seghizzi in mednarodnega srednjeevropskega srečanja pod okriljem revije Iniziativa Isontina.

Sodelovanje Slovenije s tržaško pokrajino pa se je praktično začelo šele pred štirimi leti. Razlogov za to, razmeroma dolgotrajno medsebojno zaprtost, je več. Najti jih je moč tako v posebnem povojnem položaju Trsta kot tudi v nepoznavanju italijanske tržaške kulturne sredine resničnega slovanskega kulturnega življenja. Resnična pripravljenost deželne vlade Furlanije - Julijske Krajine, da požiivi kulturno sodelovanje z republiko Slovenijo, je na Tržaškem doslej pokazala največje sadove. Odlična predstava Oresteje Drame SNG v Trstu je pokazala vso moč slovanske odrske kulture in postavila tako tudi kulturno sodelovanje s Trstom v realne okvire. Pobude za recipročna gostovanja filharmoničnih ansamblov, za sodelovanje opere Verdi iz Trsta na poletnih prireditvah v Ljubljani, za recipročne likovne in muzejske razstave bodo uresničene v tem letu, s tem pa seveda še zdaleč niso izčrpane vse možnosti.

Kako pa v prihodnje? Kul-

turno sodelovanje med Slovenijo in Julijsko krajino bo moralo tudi v prihodnje računati s specifičnostmi vsake posamezne pokrajine v Furlaniji-Julijski Krajini in z že doseženo ravnijo kulturnega sodelovanja z nje- no vsako pokrajino posebej. Temu primerno bo morala Slovenija prilagajati svoje predloge, načrte in oblike medsebojnega sodelovanja. Ne glede na pomen, ki ga imajo znotraj dežele Furlanije-Julijske Krajine posamezne pokrajine, menijo v Sloveniji, da mora veljati interes Slovenije sleherni posebej, močnejše pa naj bi si prizadevali, da bi še bolj na široko uresničili možnosti sodelovanja s Trstom.

V Trstu naj bi se Slovenija predstavila s svojimi največjimi umetniškimi dosežki, pa tudi z najrazličnejšimi drugimi oblikami sodelovanja (prirejanje predavanj z različnih področij itd.). Tako naj bi sodelovanje s Trstom zaobjelo praktično vsa področja (glasba, drama, likovna umetnost, muzejska dejavnost).

Sodelovanje z goriško pokrajino naj bi tudi v prihodnje označevala prisotnost Slovenije na tamkajšnjih prireditvah, medtem ko se v sodelovanju z videmsko pokrajino poleg že tekočih zamenjav obeta v prihodnjem oživitve iz izdajanjem skupne revije in prenosom nekaterih kvalitetnih likovnih razstav v Slovenijo, oz. Ljubljano (Tiepolo).

VIDEM, trg Svobode pred občinsko palačo

France Bevk

Kaplan Martin Čedermac

5

Noč je bila temna, brez mesečine. Pesek na ozki stezi, ki se je v vinkalicah dvigala na pobočje, se je le medlo svetlil; noga je zdaj pa zdaj uhajala pod pot. Pred Čedermacem in Katino so vstajali le medli obrisi dreves, grmovja in skal, in za njima zopet tonili v mraku. Na nebu, ki se je naslanjalo na vrhunec gora, so trepetale mehke zvezde. Kadarkoli je steza zavila v ostrem ovinku, sta pod seboj zagledala vas. Nekatera okna so še svetlo sijala, iz odprtih vež so padali na klanec snopi svetlobe. Ugašali so drug za drugim. Zmehčali so se izgubljeni glasovi vaščanov, ki so se hladili pred hišami.

Gospod Martin je bil nagle hoje, vendar je le stežka dohajal Katino, ki je spočita, lahka kot peresce skoraj tekla po stezi. Le zdaj pa zdaj je za trenutek postala in se ozrla, kakor da jo obhaja strah. Kaplan se je trudil, da bi hodil tiho, ne delal ropota z okovanimi čevlji. Palica, s katero je otipaval breg, mu je šumela v suhi travi. Steza se je bolj in bolj vzpenjala, zavila v gozdnič kostanjev. Objela ju je trda, gosta tema, da sta zaman napenjala oči, videla kamen in zajavkala od bolečine.

«Ali bi prižgala?» je vprašala.

«Kam! Norica! Da si kaževa sled».

Drevje se je zredčilo, zjasnilo se je pred njima, do-

segla sta vrh griča. Drugi breg je bil zloženjši, steza širja, gosto obrasla z grmovjem. Ze sta skoraj dosegla suho drago, ko sta se nenadoma ustavila in napeto poslušnila.

«Tiho!» je zašepetal kaplan. «Počeni za grm!»

Potuhnila sta se pod košat grm ob stezi in pridrževala sapo. Po poti je prihajal nekdo z naglimi, glasnimi koraki in trdo nabijal s palico. Ni krenil na levo, čez grič, stopal je skozi drago, po suhi strugi hudournika. Kdo je, ki ob tej uri straši ondod? Res, steza je vodila tudi v Lipe, kjer je bil županski urad, toda kdo bi hodil po napornem ovinku? Tenja je izginila za grmovjem, potišali so tudi koraki.

«Ali si ga spoznala?»

«Mislim, da je bil Klinjon», je Katina odgovorila počasi, malce zmedeno. «Da, Žef je bil».

«Tako?»

Da, po postavi je bil Klinjon. Kaj počenja v tej samoti? In kako, da ga je Katina tako zlahka spoznala? Dosegla sta drago in krenila v nasprotni breg, pod Mijo. Tedaj je Čedermac že pozabil na to.

Zaskrbelo ga je ob misli, da ga bo morda medtem kdo iskal. Bil je občutljivec, neredko so ga mučili prazni strahovi, vznemirjal se je zaradi malenkosti in si ni dal miru. Saj se je le redko namerilo, da mu je zvečer kdo potrkal na vrata. Če ga ne pride kdo klicat za sveto popotnico...

Sprva je hodil brez misli, olajšane duše, a mu je nenadoma grenko stopilo v dušo. Neka misel, ki se ga je bila prej dotaknila le mimogrede, se mu je zdaj kot robida oklenila srca. Moj Bog, kako je bilo na koncu koncev vse to žalostno! Prejšnjo noč mu je telesa vsaj še iskra upanja, a zdaj — nič! Bilo mu je, kakor da se je šele zdaj do konca zavedel vseh težav in posledic. Iznemada ga je obšel tak občutek izgubljenosti, taka omotica telesa in duše, da bi

RODIL SE JE PRED SEDEMDESETIMI LETI

Tone Seliškar, glasnik ekonomskih emigrantov

«Stanovali smo v Ljubljani, v enonadstropni hiši na Tržaški cesti št. 17, nasproti tobačne tovarne. Tržaška cesta-velika cesta, po kateri se seveda še danes pride iz Ljubljane v Trst, je bila takrat, ko sem se rodil 1. aprila 1900 vse drugačna, kot je danes. Čeprav sem se rodil na dan prvega aprila, ki je dan vseh lažnivih kljukcev, je vse res, kar tule pišem. Z letom 1900 smo stopili v novo stoletje, in ker so prerokovali, da se bo ob začetku novega stoletja svet podrl, so ljudje malo ponoreli. Eni so klečali v cerkvah in molili, da bi se jih bog usmilil in da jih ne bi pogubil, drugi so popivali na vse grlo in zapravljali denar-češ, saj bo z novim stoletjem tega vsega konec. Pa se ni nič zgodilo, svet se ni podrl in zato sem, kakor pravijo, v pokakanih plenah živahno brcal novemu stoletju nasproti. Bil sem zelo kilavo detece in vse je kazalo, da bom šel po gobe, kajti zdravnik, ki me je prišel pogledat šest dni po rojstvu, je dejal očetu:

«Dragi človek, pamžek bo umrl, je preslaboten, da bi se spoprijel s težavami življenja. Še dva, tri dni pa mu bo ugasnilo srce».

Očetu, ki je bil kurjač na lokomotivi in je prav tisti dan, ko sem se rodil, postal strojevodja, je bilo hudo, ker so me krstili za Tončka, zakaj prvi sin v družini, ki pa je že zdavnaj umrl, je bil tudi Tonček».

Takole na pol šaljivo, na pol zares pripoveduje o svojem rojstvu Tone Seliškar, pisatelj, pesnik, učitelj in socialist, ki bi moral letos 1. aprila praznovati svojo sedemdesetletnico, a je žal umrl lani.

Seliškar pa ni bil samo Ljubljčan, ni pisal samo v mladosti proletarskih, delavskih pesmi, od katerih so mnoge žive še danes, ni bil samo plodovit romanopisec in predvsem tudi ni bil samo mladinski pisatelj, temveč se je v svojem literarnem delu tudi rad posvečal problemu slovenskega izseljenstva.

Ze zdavnaj, tik po prvi svetovni vojni, ko je služboval kot učitelj v Trbovljah, je živo občutil probleme slovenskega delovnega človeka, delavca, njegovo borbo za obstanek in kruh, spoznal pa je tudi vso tragiko sloven-

skega človeka, ki je moral takrat iz domovine v tujino s trebuhom za kruhom. Zato se je v svojih povestih in romanih, pa tudi člankih nenehno dotikal vprašanja slovenskih ekonomskih emigrantov in v tem smislu je blizu tudi našim, beneško-slovenskim ljudem, ki še kako občutimo vso tragičnost ekonomske emigracije. Seliškarjevi delavci iz Slovenije danes ne odhajajo več tako v tujino, ker jim domovina nudi dovolj kruha in dela, vendar pa nas njegovo umetniško in publicistično ustvarjanje nenehno opozarja, kako je Seliškar čutil, poznal in razreševal emigrantske probleme. Zato tudi ni nič čudnega, če so ga izvolili za prvega predsednika slovenske izseljenke matice in kot tak se je tudi odpravil preko velike luže k Slovincem v Ameriko, da bi na kraju samem še bolj spoznal slovenske emigrantske probleme.

Ko pišemo te vrstice v spomin Seliškariju, ne moremo tudi mimo zelo zanimivega

podatka o Seliškarjevem literarnem delu: malokateri slovenski pisatelj se lahko pohvali, da je njegovo delo v štiridesetih letih njegovega umetniškega delovanja izšlo kar v milijon knjigah in da je do 1964. leta izdal kar 119 knjig v enajstih jezikih. Tako beležimo 45 knjig v slovenščini, 59 knjig v srbohrvaščini, tri knjige v češčini, tri v madžarščini, po dve knjigi v makedonščini, slovaščini in albanščini ter po eno knjigo v italijanščini, poljščini, romunščini in ruščini. Seveda je daleč pred vsemi njegova mladinska literatura, zlasti pa njegova mladinska povest «Bratovščina sinjega galeba», ki je doživela tudi filmsko in odrsko realizacijo. Naj omenimo, da je prav «Bratovščina sinjega galeba» tisto njegovo delo, ki je izšlo v italijanščini pod naslovom «Il gabbiano azzurro».

Naj bo torej nekaj vrstic namesto zapiska ob Seliškarjevi sedemdesetletnici, ki je, žal, letos ni bilo.

ZA NAŠE DELO

KAJ BOMO DELALI MESECA MAJA

NA POLJU bomo majnika okopavali in osipali. Ne bomo pa imeli nič dobička, če ne bomo tega dela opravili dovolj pazljivo. Velika razlika je med njivo, ki je dobro okopana, in med tisto, ki je samo malo postrgana in popraskana. Pri okopavanju lahko gnojimo z nitratom zlasti one njive, ki imajo slabo, pusto zemljo in niso dovolj gnojene s hlevskim gnojem.

NA TRAVNIKU začnemo kositi lucerno in drugo deteljo. Proti koncu meseca začnemo lahko kositi tudi stalne travnike. Kosimo tedaj, ko je trava v polnem cvetju. Če kosimo kasno, ko olesenele rastline izgube lističe in seme, je to slabo, kajti tako seno ima majhno krmilno vrednost.

V VINOGRADU požene trta navadno že ta mesec ped visoke poganjke. Tedaj je zadnji čas, da nape-njalce pripognemo in povežemo. Nato moramo trto prvič požveplati. Bodi-

mo pripravljeni na škropljenje proti peronospori. Kupimo škropivo že sedaj. Nabavimo si tudi dobre škropilnice. Ne bodimo površni, ko pripravljamo škropivo, in tudi ne, ko škropimo. Proti koncu meseca se začne razvijati prvi zarod grozdnega molja. Treba ga je zatreti že v zarodu.

V SADOVNJAKU se pričamo, če so se cepi prijeli. Začnimo z zelenim obrezovanjem in sicer vrščikanjem mladih poganjkov. Proti koncu meseca odstranimo sesalce, dokler se preveč ne utrdijo. V razdobju enega tedna večkrat škropimo bruske, jablane in češnje. Brž ko se pojavijo na bre-skvah listne uši, jih dobro poškopimo.

V KLETI moramo meseca maja, in sicer preden trta cvete, pretočiti vino še tretjič. Pri pretakanju zadimimo sode z žveplom, ali pa dodamo vinu 7 gramov kalijevega metabisulfitu na hl.

bil skoraj omahnil pod pot. Ali niso nekdanji slovenski protestanti tako naskrivaj prenašali svoje knjige? Ali jih niso? Ali smo nemara krivoverci? Grenko se mu je dvignilo iz duše in mu kot trda pest obtičalo v prsih. Najbolje — ne misliti!... Ako bi bilo mogoče — ne misliti!

Steza se je pela navzgor, zmeraj navzgor, zdaj rahlo napeta, a zdaj strma, kakor da sili pod zvezde. Samotarji, ki so živeli pod Mijo, so jo ugledali, ko so po opravih hodili v dolino. Čedermac jo je poznal, tudi ponoči bi mu jo bilo težko zgrešiti, le daljša se mu je zdela, še nikoli tako dolga. Prešla je zadnjo vzpetino, zavila okoli obronka, se razširila v peščen kolovoz, ki se je razcepil v dva rokava. Desni je vodil k raztresenim kmetijam, ki so jih obdajali vinogradi in njive, a levi na kolk, na katerem je stala cerkva svetega Mihaela.

Ta je temna, skoraj nevidna stala v mraku, v linah nad pročeljem sta visela zvonova... Katina je plaha stopila skozi odprta vrata nizkega zidu, ki je obdajal dvorišče. Čedermac je za trenutek postal in se ozrl po nebu, po gorah, ki so pošastno kipele na nebo. Vso pot se ni menil za razgled, zdaj ga je za hip užival. Velikanska kopa Matajurja, grebeni Kolovrata. Trudil se je, da bi na ozadju neba razločil obrise Stare gore. Večer je bil soparen, a na tej višini je vela hladna sapa. Zaradi bremena in hoje je bil premočen od potu, stresnilo ga je do kosti.

Iz žepa je potegnil velik, zarjavel ključ, ki je bil ostal v kaplaniji iz časov, ko je še gospod z Vrsnika maševal pri svetem Mihaelu. Odklenil je cerkev, vrata so bolešno zacvrkutala. Obšel ga je občutek greha, da mu je nenadoma zastala roka. Ali je cerkvena mar njegova, da samovoljno razpolaga z njo? In se je znova zagnil...

za naše mlade bralce

Cesar in zvesta žena

ALTAJSKA PRAVLJICA

Nekoč je živel neki cesar. Imel je zelo lepo cesarico. Cesarica je pričakovala otroka, cesar pa je dobil vest da mora iti na vojno, in je odšel.

Ko je minilo nekaj časa, se je tisti, ki je bil prvi na dvoru in ki ga je imel cesar za najzvestejšega, zaljubil v cesarico in jo je hotel dobiti v roke. Toda cesarica tega ni ni hotela. Zato jo je dvorjan vrnil v najglobljo ječo, da bi tam živa strohnela, ker ni pristala na njegove predloge. Tako kruto jo je mučil. Pri svoji ženi pa je imel otročička in ta otročiček se je ves čas vrtel okoli ječe. Tam je bila luknjica. Otroci so jo gledali, ko da bi bil zanj, in ga spuščali v luknjico. Tako je cesarico hranil. Čez nekaj časa je cesarica porodila fantka in ga negovala.

Čas je potekal, minila so leta in tisti, ki jo je bil zaprl, si je rekel: »Hajdi, pogledaj, kaj dela cesarica, vsaj njene kosti poberimo!« Ko je odprl vrata ječe, je videl, da je notri živa, z otrokom in naga. Tedaj se je prestrašil, zakaj blížal se je čas cesarjeve vrnitve. Zato je poklical rablji in jim rekel: »Odpeljite ju na planino in ju umorite, v dokaz, da ste moje povelje izvršili, pa mi prinesite njeno srce in otrokove oči!« Rablji so jo odpeljali na planino, toda ker sta se jim smilila, ju niso ubili, preiščevali so kak dokaz bi mu prinesli s seboj, zakaj na tej planini ni bilo nič živega. Tedaj je prišel k njim nek pes, primejo ga in zakoljejo, njegovo srce in njegove oči pa odnesejo s seboj. Dvorjan je snedel srce in oči.

Njo pa so pustili na planini. Ker je bila naga, jo je bilo sram. Zato je zbirala kamen za kamnom in si naredila votlino ter v njej živela. Podnevi je odhajala iz votline, si nabirala trave in se zopet vračala v votlino. Čez nekaj časa je prišla k njej ovca. Cesarica ji je nabirala travo in jo hranila, ovca pa ji je dojila otroka. Ko je otrok malo odrasel, je ovca umrla in cesarica se je oblekla v ovčje runo, otrok pa je ostal nag.

Ko je potekel njegov čas, se je cesar vrnil in našel vse v žalosti. Rekli so mu: »Bodi nam živ in zdrav, cesarica pa je že pred mnogo leti umrla.« Odslej je cesar živel sam in hodil na lov, kakor pač cesarji hodijo na lov. Nekoč je prišlo na vrsto, da je šel na isto planino loviti, na kateri je živela njegova žena. Tam je našel na velikega leva. Lovski psi so se spustili za njim. Lev je zbežal naravnost v votlino in cesarica se ga je zelo prestrašila. Ko je cesar prišel do votline in pogledal vanjo, je videl, da je notri — ženska. Cesarica je cesarja poznala, on pa nje ni spoznal. Tedaj jo je vprašal: »Kdo si? Od kod si prišla semkaj?« Cesarica pa je molčala. Vnovič jo je vprašal, ona pa je zopet molčala, ker se je bala tistega, ki jo je hotel umoriti, tudi ta je bil tukaj. Naposled mu je rekla: »Cesar ni čas prikriti, tega

tudi jaz ne prikrivam: ti si moj gospodar!« — »Kako je to mogoče?« jo je cesar vprašal. — »Tako, ti si moj gospodar!« mu je odgovorila. Tedaj ji je dal svoje krzno, prav tako tudi otroku, ju dvignil na konja in hajdi z njima domov! Tam so ju očistili in popolnoma preoblekli. Tedaj jo je cesar izprašal in povedala mu je, kako se je vsa stvar dogodila.

»Kaj želiš, da storimo z njim?« jo je cesar vprašal. »Ničesar ne želim. Odpusti!«

Toda cesar ga je dal privezati dvema konjema za rep in raztrgati.

Ona pa spočetka ni hotela biti cesarjeva gospodinja in mu je rekla: »Odslej ti bom sestra, ne pa gospodinja.«

Pozneje pa je zopet postala cesarica.

Mizica, pogrni se!

Živel je krojač, ki je imel tri sinove in kozo. Zaradi te koze so se sprli, in sinovi so odšli po svetu. Najstarejši se je šel učiti za mizarja. Ko so mu potekla učna leta, mu je mojster za pridno in natančno delo podaril mizico. Ta mizica je imela posebno lastnost. Če si ji rekel: »Mizica, pogrni se!« je bila v trenutku lepo pogrnjena in polna najboljših jedi.

Mladi pomočnik je bil vesel in srečen, ko je odšel od mojstra. Hotel se je vrniti domov k očetu. Spotoma je pa zavil v gostilno, polno gostov. Povabili so ga k mizi in mu ponudili jedi in pijače. Pomočnik pa se jim je zahvalil in jih povabil k svoji mizici. Ta je vse nasitila in napojila. Ker je ostal v družbi pozno v noč, je prenočil kar v gostilni.

Ponoči je krčmar zamenjal pomočnikovo mizico s popolnoma podobno, ki jo je imel na podstrešju. Šele ko se je najstarejši sin vrnil domov in hotel pokazati očetu in sosedom svojo čudežno mizico, je spoznal, da so mu jo zamenjali. Žalosten in osramočen je spet odšel z doma in se udinjal pri mizarju v sosednjem kraju.

Drugi sin se je izučil pri nekem mlinarju. Ker je bil tako marljiv, mu je mojster dal ob slovesu oslička posebne vrste. Na povelje »Osliček, daj, z uhlji pomigaj in zlatnikov mi narigaj!« je pridni dolgoušec spredaj in zadaj metal iz sebe cekine.

Pomočnik se je mojstru mlinarju lepo zahvalil in za-

vil proti domu. Pot ga je zanesla v isto gostilno kakor njegovega starejšega brata. Krčmar je tudi njemu zamenjal čudežnega osla za navadnega. Ko se je doma hotel pohvaliti očetu, kakšnega oslička ima, je videl, kako ga je krčmar prevaril.

Najmlajši se je moral učiti najdlje, ker se je učil za strugarja. Starejša brata sta vedela, kje se uči, pa sta mu pisala, kaj sta doživela na poti. Ko je najmlajši postal strgarski pomočnik, je dobil od mojstra čudno darilo: vrečico, v kateri je bila lepo ostružena batina. Če ji je rekel »Batina, iz vreče!« je udarila po vsakem in ga tepla tako dolgo, dokler ji ni velel: »Batina, v vrečo!«

Domov grede se je strugar nalašč ustavil pri krčmarju, ki je bil osleparil njegova brata. Ponoči je krčmar tudi njemu hotel zamenjati vrečo. Najmlajši, ki je na to samo čakal, je pa rekel: »Batina, iz vreče!« Batina je pričela ples z goljufivim krčmarjem. Poskočil je pri vsakem udarcu in kar naprej tulil od bolečine.

Šele ko je vrnil ukradeno mizico in osla z zlatniki, je strugar ukazal: »Batina, v vrečo!« in batina je nehala tepsti krčmarja.

Doma je najmlajši pokazal očetu, kaj vse je pripeljal domov. Poklical je starejša brata in jima izročil čudežno mizico in oslička. Oče in sinovi so poslej živeli lepo v slogi in imeli so vsega dovolj.

Medved in mravlje

Neki medved se je polakomnil mravelj. Hotel jih je vse pojesti, nobeni ni pustil, da bi prišla na beli dan in si nabirala hrano. Ko so mravlje videle, kako velika nesreča jih je doletela, so se zbrale in se posvetovale, kako bi se rešile hudobnega medveda. Ena je nasvetovala to, druga ono, naposled pa so se vse dogovorile, da bodo izkopale veliko in globoko jamo, zgoraj pa pustile samo za kaka dva prsta zemlje, da se ne bo poznalo,

da je spodaj votlo, in da se bo zgoraj na tistem mestu razvrstilo malo mravelj, da ga bodo prevarile.

In res so storile tako. Medved je povsod iskal mravlje. Komaj jih je tam zagledal, je pritekel, da bi jih snedel. Ko je stopil na isto mesto, je plum! padel v jamo. Vzpenjal se je in vzpenjal, da bi prišel ven, a ni mogel, ker je bila jama zelo globoka. Mravlje so se od vseh strani obesile nanj, ga umorile in pojedle kakor kruh in sol.

Krava in zvezde

Zdaj si konj in krava ni sta več prijatelja. Toda bili so časi, ko ju je imel vsak za sorodnika. Enkrat v letu sta šla oba na zelen travnik.

»Glej, kako lepa, gosta trava. Prosim, krava, izvoli!«

»Me, me, stric konj, šele za teboj.«

Tako sta hodila po svetlih gričih. Od vročine so jima potemneli boki. Obadi so ju obletavali v rojih kot čebele. Stožilo se jima je po sencih in šla sta v hladno dolino.

»Mu, striček konj, mu-mu...« je zamukala krava. »Kaj pa leži tamle?«

Konj je počasi obrnil glavo: na dnu temnega tolmu na je mirno spalo ozvezdje Gostosevcev.

Konj je dvignil nogo in zamašil kravi s kopitom gobec.

»Pst... ne mukaj, da ga ne prebudiš. S kopitom ga pritismem k zemlji.«

»Mu-u-u. Jaz sem ga prva zagledala. Jaz ga prva pritismem.«

»Počakaj, ne nori! Manjša kopita imaš kot jaz in šibkejša si, ne zadeneš ga.«

Toda krava ga ni poslušala in z vsemi štirimi kopiti je skočila na ozvezdje. Zvezde so se prebudile in

zaprasketale. Krava kopita so po sredi počila in skozi razpoko so zletele zvezde Gostosevcev iz dna tokave na dno neba.

»I-ha-ha!« je zahrzal konj. »Zdaj si pa oglej noge! Kakor vilice so. Nisva več sorodnika.«

In na veliko je zamahnil s svilenim repom in oddirjal. Niti ozrl se ni.

Od tedaj ima krava preklana kopita.

Od tedaj pa tudi ne najdeš poleti Gostosevcev ne na nebu ne na zemlji. Pred kopitnimi živalmi se skrivajo poleti v mehkem močvirju.

VLADO FIRM.

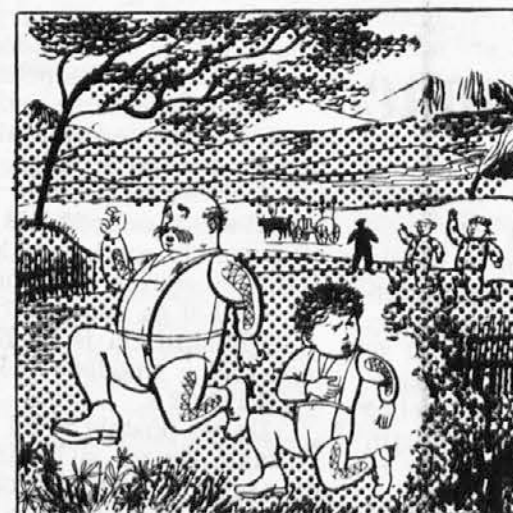
STRIČEK IN MATIČEK na Mount Everestu

25. Odposlanec iz mesta je sprejel stričevu ponudbo. Posebno imenitno se mu je zdelo to, da ga je vozil tako debelušast možak. Dostojanstveno je sedel v vozilo in dal znak za odhod. Vaški predsednik se je spoštljivo priklonil in prijazno pomežiknil stricu. Majhna karavana je krenila na pot. Stric je vozil prvi, za njim je poganjal vprego mršav Kitajec. Stric ni znal voditi živali in odposlanca iz mesta njegova vožnja ni prijala. Vozilo se je gugalo, se dvigalo in sunkovito zaviralo. Kljub temu pa je stric priganjal bivolce, da bi vozili hitreje.

26. Pravkar si je neizkušeni voznik hotel prižgati svojo pipico, kar se je eden izmed bivolv spotaknil in z vso težo telebnil po tleh. Prelomil je oje voza, voz je zaradi tega poskočil in odposlanec iz mesta je v lepem loku zletel z voza ter pristal na cesti, z obrazom v cestnem prahu. Tudi stric je izgubil ravnotežje, vendar je bil kmalu spet na nogah. Že je opazil odposlanca vsega povaljanega in umazanega od prahu, in ni si mogel kaj, da se ne bi zasmejal. Ko si je ta opomogel od strahu in je zagledal strička, ki je komaj zadrževal smeh, ter njegovega nasmejanega nečaka, je od jeze cepetal. Gledalci in spremstvo so ga preplašeno gledali.

27. Odposlanec je zahteval, naj strica takoj odpeljejo pred komisarja, kjer bo prejel zaslužno kazeno. Njega, visokega komisarja, si je ta debeli človek drznil prevrniti v cestni prah in se mu nato še smežati v obraz! Stric je spoznal, da postaja vroče. Urno je odrinil najbližje Kitajce in zbežal nazaj proti vasi, da bi se rešil v letalo. Za njim je tekel Matiček. Nastal je pravi dirandaj. Kitajci so vpili in tekli za ubežnikom, toda ta sta se vedno bolj oddaljevala. Bežala sta, kar so ju nosile noge.

28. Ker se jima je hudo mudilo, seveda nista izbirala poti. Tekla sta prek vaških njiv in vrtov, kar pa vaščanom seveda ni bilo po volji. Kljub temu ju ni nihče ustavil. Pritekla sta do letala na travniku. Stric se je v skoku pognal v kabino in potegnil za seboj še Matička. Motor je zabnel. Že so se bližali prvi zasledovalci. Še en prijem in letalo se je streslo, steklo in se odlepilo od zemlje. Ker se zasledovalci niso mogli pravočasno umakniti, jih je zračni pritisk razmetel na vse strani, seveda v veliko zabavo stricu, ki jim je še pomahal v slovo. Vedno više se je dvigalo letalo. Kitajska je ostala daleč za njim. Potnika sta že letela nad Tibetom in se bližala glavnemu mestu Lasi, ležečemu na visoki planoti.